

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Lege

pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

2.1. Sursa proiectului de act normativ

Inițiativa Ministerului Justiției

2.2. Descrierea situației actuale

De la intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală (Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală), fiind sesizată cu excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a realizat analize aprofundate asupra unor instituții reglementate în acest act normativ, pronunțând și decizii de admitere a excepțiilor - unele dintre acestea fiind simple (extreme), iar altele intermediare (cu rezervă de interpretare).

Unele dintre aceste decizii de admitere a unor excepții de neconstituționalitate au fost urmate de intervenții legislative, realizate prin intermediul unor legi sau ordonanțe de urgență, prin care s-a realizat punerea în acord a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală cu Constituția, așa cum aceasta a fost interpretată prin decizii ale Curții Constituționale, dar pentru altele nu s-a realizat această punere în acord.

Întrucât, potrivit art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată, legiuitorului îi revine în continuare obligația de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției, a fost elaborat prezentul proiect de lege, care are în vedere următoarele decizii ale Curții Constituționale (menționate *în ordinea publicării lor* în Monitorul Oficial al României):

1. Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 342 din 19 mai 2015

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nerespectarea termenului "cu

cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive" atrage incidența art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală.

2. Decizia nr. 625 din 26 octombrie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 69 și art. 70 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 107 din 7 februarie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 70 din Codul de procedură penală, care stabilește că asupra cererii de recuzare a procurorului formulată în faza de judecată, în faza camerei preliminare sau în fața judecătorului de drepturi și libertăți se pronunță procurorul ierarhic superior este neconstituțională.

3. Decizia nr. 22 din 17 ianuarie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 220 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 159 din 3 martie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că este neconstituțională soluția legislativă reglementată de dispozițiile art. 220 alin. (1) din Codul de procedură penală, care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condițiile în care anterior inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeași cauză, în lipsa unor temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate.

4. Decizia nr. 17 din 17 ianuarie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 213 alin. (2) și art. 215¹ alin. (6) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 261 din 13 aprilie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 213 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care soluționarea plângerii împotriva ordonanței procurorului prin care s-a luat măsura controlului judiciar se face cu aplicarea prevederilor art. 204 alin. (4) din Codul de procedură penală.

5. Decizia nr. 2 din 17 ianuarie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin. (3) și (4) teza întâi și ale art. 457 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 324 din 5 mai 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 453 alin. (3) și (4) teza întâi și ale art. 457 alin. (2) din Codul de procedură penală, care exclude posibilitatea revizuirii hotărârii de achitare pentru cazul prevăzut la alin. (1) lit. a), este neconstituțională.

6. Decizia nr. 257 din 26 aprilie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin. (1) și art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 472 din 22 iunie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)” din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

7. Decizia nr. 244 din 6 aprilie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 145 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 529 din 6 iulie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 145 din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională.

8. Decizia nr. 302 din 4 mai 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din data de 17 iulie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală, care nu reglementează în categoria nulităților absolute încălcarea dispozițiilor referitoare la competența materială și după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, este neconstituțională.

9. Decizia nr. 437 din 22 iunie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 348 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 763 din data de 26 septembrie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că sintagma „sau, după caz, judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară ori completul competent de la Înalta Curte de Casație și Justiție, învestit cu soluționarea contestației” din cuprinsul acestora este neconstituțională.

10. Decizia nr. 562 din 19 septembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 117 alin. (1) lit. a) și lit. b) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 837 din data de 23 octombrie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) și lit. b) din Codul de procedură penală, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți, este neconstituțională.

11. Decizia nr. 651 din 17 octombrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din data de 18 decembrie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, sunt neconstituționale.

12. Decizia nr. 554 din 19 septembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 282 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1013 din data de 21 decembrie 2017

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 282 alin. (2) din Codul de procedură penală, care nu permite invocarea din oficiu a nulității relative, este neconstituțională.

13. Decizia nr. 802 din 5 decembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 342 și art. 345 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din data de 6 februarie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 345 alin. (1) din Codul de procedură penală, care nu permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara "oricăror înscrisuri noi prezentate" este neconstituțională.

14. Decizia nr. 21 din 18 ianuarie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 352 alin. (11) și alin. (12) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din data de 23 februarie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că sintagma „instanța solicită” cu raportare la sintagma „permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului”, din cuprinsul dispozițiilor art. 352 alin. (11) din Codul de procedură penală, precum și sintagma „autoritatea emitentă” din cuprinsul dispozițiilor art. 352 alin. (12) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

15. Decizia nr. 22 din 18 ianuarie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 102 alin. (3), art. 345 alin. (3) și art. 346 alin. (4) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din data de 26 februarie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 102 alin. (3) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care prin sintagma "excluderea probei", din cuprinsul lor, se înțelege și eliminarea mijloacelor de probă din dosarul cauzei.

16. Decizia nr. 79 din 22 februarie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 215¹ alin. (8) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din data de 9 mai 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că sintagma „în primă instanță” cuprinsă în art. 215¹ alin. (8) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

17. Decizia nr. 102 din 6 martie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, precum și a sintagmei "care nu a împlinit 16 ani" din cuprinsul dispozițiilor art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din data de 10 mai 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, precum și sintagma „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul art. 505 alin. (1) din Codul de procedură sunt neconstituționale.

18. Decizia nr. 354 din 22 mai 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 579 din data de 9 iulie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală care nu permite, în cursul judecății, contestarea luării de către instanță a măsurii valorificării bunurilor mobile sechestrate este neconstituțională.

19. Decizia nr. 573 din 20 septembrie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. g) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 959 din data de 13 noiembrie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. g) din Codul de procedură penală, care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a hotărârilor pronunțate ca urmare a admiterii acordului de recunoaștere a vinovăției, sunt neconstituționale.

20. Decizia nr. 651 din 25 octombrie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală și ale art. 4 din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1083 din data de 20 decembrie 2018

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală, care nu prevede și decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare ca un caz de înlăturare sau modificare a pedepsei/măsurii educative, este neconstituțională.

21. Decizia nr. 243 din 16 aprilie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (9) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429 din data de 30 mai 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 341 alin. (9) din Codul de procedură penală, care exclude posibilitatea de a face contestație împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară cu privire la dispoziția de începere a judecății referitor la faptele și persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mișcare acțiunea penală, pronunțată în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală, este neconstituțională.

22. Decizia nr. 87 din 13 februarie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 174 alin. (1) și art. 282 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 498 din data de 19 iunie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 174 alin. (1) din Codul de procedură penală, care nu prevede aplicarea cazurilor

de incompatibilitate prevăzute de art. 54 din același act normativ și în ceea ce îl privește pe specialistul care funcționează în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora, care efectuează constatarea potrivit art. 172 alin. (10) din Codul de procedură penală, este neconstituțională.

23. Decizia nr. 248 din 16 aprilie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 126 alin. (4)-(6) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 494 din data de 19 iunie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 126 alin. (6) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

Curtea reține (**par. 30**) că: *aceste dispoziții, „care prevăd menținerea în cursul judecății a măsurilor de protecție dispuse de procuror în cursul urmăririi penale, reglementează, de fapt, menținerea, în etapa judecății, a unei restrângerii excepționale a exercitării dreptului la apărare al inculpatului, fără a menționa procedura prin care poate fi verificată necesitatea menținerii acestor măsuri, condițiile încetării lor și organul judiciar căruia îi revin atribuțiile corespunzătoare realizării unor astfel de verificări. Însă menținerea unei astfel de restrângeri, coroborată cu lipsa unei proceduri expres reglementate de încetare a sa, atunci când condițiile existente în cauză nu mai impun ca aceasta să continue, echivalează cu o restrângere nelegală a exercitării dreptului fundamental analizat. Mai mult, administrarea, în cursul judecății, a probei cu martori, în condițiile menținerii măsurilor de protecție a martorilor dispuse în cursul urmăririi penale, deși nu mai subzistă necesitatea menținerii respectivelor măsuri, poate determina nulitatea relativă a probelor astfel obținute, potrivit art. 282 din Codul de procedură penală”.*

24. Decizia nr. 88 din 13 februarie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 281 alin. (4) lit. a) din Codul de procedură penală raportat la art. 281 alin. (1) lit. f) din același act normativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 499 din data de 20 iunie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 281 alin. (4) lit. a) din Codul de procedură penală raportat la art. 281 alin. (1) lit. f) din același act normativ sunt neconstituționale.

Curtea reține (**par. 42**) că: *„prin instituirea unui termen înăuntrul căruia se poate ridica excepția nulității absolute în cazul neasistării de către un apărător în faza procedurii camerei preliminare, deși legea prevedea obligativitatea acestui lucru, legiuitorul goleşte de conținut însuși dreptul fundamental la apărare, asigurat prin asistarea de către un avocat numit din oficiu, în cazurile expres prevăzute de lege. Astfel, deși nerespectarea obligației de către organul judiciar este sancționată de legiuitor cu nulitatea absolută, sancțiunea aplicabilă apare ca fiind lipsită de eficiență în condițiile instituirii unui termen (încheierea procedurii în camera preliminară) până la care se poate invoca nulitatea absolută ce decurge din nerespectarea în faza camerei preliminare a dispoziției referitoare la obligativitatea asistării de către avocat”.*

25. Decizia nr. 250 din 16 aprilie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 386 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 500 din data de 20 iunie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 377 alin. (4) teza întâi și art. 386 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care instanța de judecată se pronunță cu privire la schimbarea încadrării juridice date faptei prin actul de sesizare printr-o hotărâre judecătorească care nu soluționează fondul cauzei.

26. Decizia nr. 590 din 8 octombrie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 469 alin. (3) din Codul de procedură penală, în interpretarea dată prin Decizia nr. 13 din 3 iulie 2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din data de 18 decembrie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 469 alin. (3) din Codul de procedură penală, în interpretarea dată prin Decizia nr. 13 din 3 iulie 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, în ceea ce privește faza procesuală de la care se reia procesul penal, sunt neconstituționale.

Curtea reține (par. 37) că: „reluarea cauzei din faza judecătii în primă instanță, cu prilejul redeschiderii procesului penal, conform art. 469 din Codul de procedură penală, astfel cum s-a hotărât prin Decizia nr. 13 din 3 iulie 2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, și nu din faza camerei preliminare, în ipoteza în care inculpatul nu a fost legal citat în etapa procesuală anterior menționată sau, deși a avut cunoștință de proces, a lipsit în mod justificat de la judecarea cauzei, încalcă dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare ale persoanei aflate în ipoteza analizată, care a fost condamnată în lipsă”.

27. Decizia nr. 535 din 24 septembrie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 589 alin. (1) lit. b) fraza întâi teza a doua din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1026 din data de 20 decembrie 2019

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 589 alin. (1) lit. b) fraza întâi teza a doua din Codul de procedură penală, care exclude bărbatul condamnat care are un copil mai mic de un an de la posibilitatea amânării executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, este neconstituțională.

28. Decizia nr. 55 din 4 februarie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 139 alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 11 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din data de 17 iunie 2020

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 139 alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nu privesc înregistrările rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991.

Curtea reține (par. 55-56) că:

„55. (...) reglementarea posibilității conferirii calității de mijloc de probă înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului nu este însoțită de un ansamblu de norme care să permită contestarea legalității acestora în condiții de efectivitate. Prin simpla reglementare a posibilității conferirii calității de mijloc de probă acestor înregistrări, fără crearea cadrului adecvat care să confere posibilitatea contestării legalității acestora, legiuitorul a legiferat fără a respecta cerințele de claritate și previzibilitate.

56. Or, lipsa de claritate și previzibilitate a cadrului normativ incident în materia contestării legalității înregistrărilor - mijloc de probă - ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, folosite în procesul penal, determină, în fapt, realizarea unui control formal și lipsit de efectivitate, cu consecința încălcării drepturilor și a libertăților fundamentale prevăzute de Constituție. Or, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal anumitor elemente este intrinsec legată de crearea cadrului adecvat care să confere posibilitatea contestării legalității acestora.” De asemenea, Curtea constată (par. 58) că „normele legale care privesc procesul penal trebuie să fie clare, precise și previzibile, ceea ce presupune, printre altele, și obligația legiuitorului de a reglementa un cadru normativ coerent în care normele edictate să se completeze și să se dezvolte reciproc într-un mod armonios, fără a crea antinomii între actul normativ care constituie sediul general al materiei și cele care reglementează aspecte particulare sau speciale ale acesteia. Prin urmare, aceste din urmă acte normative trebuie să se coroboreze cu Codul de procedură penală, să se integreze în mod organic în concepția de ansamblu a acestuia și să detalieze prevederile procedural penale.”

29. Decizia nr. 236 din 2 iunie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 246 și art. 248 din Codul penal din 1969, ale art. 297 alin. (1) din Codul penal, ale art. 114 alin. (2) și ale art. 118 din Codul de procedură penală, precum și ale art. 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din data de 8 iulie 2020

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 118 din Codul de procedură penală, care nu reglementează dreptul martorului la tăcere și la neautoincriminare, este neconstituțională.

În considerente (par. 69-71, 75) Curtea observă că: „69. (...) ”dreptul” martorului de a nu se acuza, proclamat în denumirea marginală a art. 118 din Codul de procedură penală, reprezintă, de facto, o obligație pozitivă de a colabora cu organele judiciare, având corelativ obligația acestora din urmă de a nu utiliza declarația împotriva lui, martorul neavând un nivel de protecție similar cu cel de care beneficiază suspectul ori inculpatul. Cu alte cuvinte, protecția martorului, potrivit normelor procesual penale ale art. 118, presupune doar faptul că declarația nu poate fi folosită împotriva sa. Însă, Curtea reține că, deși declarația în sine nu poate fi folosită împotriva martorului, în condițiile în care norma nu face vreo referire la efectele subsecvente acestei declarații, ea poate fi utilizată în vederea obținerii altor mijloace de probă,

iar probele derivate/rezultate din aceasta, în lipsa unei prevederi contrare, pot fi folosite împotriva martorului și pot determina conduita procesuală ulterioară a organelor judiciare. Or, o atare conduită procesuală a organelor judiciare - raportat la obținerea unor probe derivate, în mod direct, în baza declarației martorului - nu ar putea fi sancționată în temeiul dispozițiilor art. 102 alin. (4) din Codul de procedură penală, de vreme ce declarația de martor nu este inclusă în sfera noțiunii de probă obținută în mod nelegal, astfel ca textul precitat să poată fi incident. De asemenea, Curtea constată că „70. (...) în aceste condiții, normele procesuale penale ale art. 118 nu instituie o protecție efectivă a martorului în raport cu o eventuală răspundere penală, nu reglementează garanții procedurale, respectiv substanțiale adecvate persoanei ascultate în calitate de martor și nu interzic folosirea împotriva martorului a elementelor probatorii obținute, indirect, pe baza declarației sale, singura probă față de care martorul este protejat fiind propria sa declarație”. Nu în ultimul rând, Curtea reține că „71. (...) dreptul la tăcere și dreptul la neautoincriminare decurg direct din prezumția de nevinovăție, ce implică faptul că organele de urmărire penală sunt cele care trebuie să probeze vinovăția persoanei ce declară în calitate de martor (suspectului de facto), iar nu aceasta din urmă, așa încât constrângerea la autoincriminare, deși indirectă, are drept consecință ignorarea acestui principiu constituțional” și că „75. (...) obținerea unei declarații, în temeiul art. 118 din Codul de procedură penală - sub sancțiunea reținerii infracțiunii de mărturie mincinoasă, în cazul în care martorul nu face declarații adevărate, și în condițiile în care martorul își asumă riscul ca aspectele declarate să poată fi folosite chiar împotriva sa -, constituie un mecanism coercitiv incompatibil cu dreptul la un proces echitabil.”

30. Decizia nr. 421 din 23 iunie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 146¹ din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 661 din data de 27 iulie 2020

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 146¹ din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii referitoare la obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională.

31. Decizia nr. 102 din 17 februarie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 52 alin. (3) și ale art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală, precum și ale art. 32 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 357 din data de 7 aprilie 2021

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art. 52 alin. (3) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

În considerente Curtea reține (par. 44-46, 48) că „44. (...) sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art. 52 alin. (3) din Codul de procedură penală dă posibilitatea instanței penale să reia judecata asupra unor aspecte ale cauzei penale soluționate, în mod definitiv, de către alte instanțe și, astfel, să se transforme

într-o instanță de revizuire a hotărârilor definitive ale altor instanțe referitoare la aspecte care privesc existența infracțiunii. Pe această cale, instanța penală poate pronunța soluții opuse celor rămase definitive, cu afectarea gravă a principiului autorității de lucru judecat, care constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la art. 6 din Convenție”, că „45. (...) întrucât încălcarea principiului autorității de lucru judecat derivă din nerespectarea unor hotărâri judecătorești definitive, aceasta contravine și prevederilor art. 21 alin. (3) din Constituție, autoritatea de lucru judecat fiind un element intrinsec al dreptului la un proces echitabil”, că „46. (...) nerespectarea de către instanțele penale a autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești ale instanțelor civile (lato sensu) încalcă principiul securității juridice, care constituie un aspect fundamental al statului de drept, astfel cum acesta este prevăzut la art. 1 alin. (3) din Constituție” și, în fine, că „48. (...) nu există niciun argument obiectiv și rezonabil care să justifice reexaminarea de către instanța penală a unor aspecte ale cauzei ce constituie chestiuni prelabile și care au fost soluționate, printr-o hotărâre definitivă, de către o instanță competentă să judece într-o altă materie, chiar dacă aceste chestiuni privesc existența infracțiunii”.

32. Decizia nr. 136 din 3 martie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 539 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 494 din data de 12 mai 2021

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că soluția legislativă din cuprinsul art. 539 din Codul de procedură penală care exclude dreptul la repararea pagubei în cazul privării de libertate dispuse în cursul procesului penal soluționat prin clasare, conform art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală, sau achitare este neconstituțională.

În considerentele acestei decizii Curtea reține următoarele:

„37. Măsurile preventive privative de libertate luate în cursul procesului penal reprezintă o limitare severă/majoră a libertății individuale a persoanei. Chiar dacă textul constituțional permite limitarea libertății individuale în scopul bunei desfășurări a procesului penal, nu înseamnă că, indiferent de rezultatul acestui proces, atingerea adusă acestei libertăți nu ar trebui reparată. Cu alte cuvinte, deznodământul procesului judiciar trebuie considerat ca fiind un criteriu esențial pentru compensarea nedreptății suferite de persoana în cauză. Statul a apelat la o excepție de la principiul inviolabilității libertății individuale în cursul procesului penal pentru a-și realiza una dintre funcțiile sale principale, respectiv apărarea ordinii publice, însă, odată ce a apelat la acest mecanism de excepție, și-a asumat în mod direct răspunderea pentru aplicarea acestuia. Prin urmare, în cazul în care se dovedește, printr-o ordonanță de clasare/hotărâre judecătorească definitivă, că acuzația în materie penală adusă persoanei este neîntemeiată, limitările severe aduse libertății individuale a acesteia trebuie să fie compensate. Altfel, inviolabilitatea ar deveni un concept iluzoriu, care ar putea fi nesocotit fără niciun drept la despăgubire ori de câte ori autoritățile statale ar dori acest lucru. Prin urmare, dreptul la despăgubiri nu constituie un instrument juridic de garantare a libertății individuale (circumscriș cazurilor și condițiilor prevăzute de lege), ci de reparare a încălcării acesteia.

38. Dacă pentru o măsură preventivă privativă de libertate luată în condiții nelegale statul datorează despăgubiri, indiferent de rezultatul procesului penal, tocmai pentru că și-a încălcat propriul său sistem normativ, tot astfel și privarea de libertate a unei persoane față de care, analizând fondul acuzației, statul nu reușește să răstoarne prezumția de nevinovăție reclamă un necesar drept la despăgubire. Fiind privată de libertate în considerarea acuzației aduse, constatarea caracterului neîntemeiat/neconcordant cu realitatea al acuzației are ca efect reținerea caracterului injust/nedrept al măsurilor privative de libertate luate împotriva persoanei în cauză, în cursul procesului penal. Situația relevată indică același grad de severitate a intruziunii în libertatea individuală a persoanei precum ipoteza unei arestări nelegale, neconformă cu normele procedurale, astfel că, în acest caz, dreptul la despăgubiri nu poate fi negat. Nerespectarea unor proceduri legale în luarea măsurii preventive privative de libertate, respectiv netemeinicia acuzației în materie penală, acuzație care a determinat luarea măsurii preventive privative de libertate, sunt motive care justifică în aceeași măsură un drept la despăgubire pentru afectarea libertății individuale, chiar dacă temeiurile sunt diferite (nelegalitatea măsurii, respectiv netemeinicia acuzației). Faptul că privarea de libertate se dovedește a fi injustă și nedreaptă de abia la sfârșitul procesului penal nu înseamnă că nu a fost injustă și nedreaptă chiar la momentul dispunerii ei și că, prin urmare, persoana supusă măsurii nu ar fi fost nedreptățită.

(...) 41. În consecință, din moment ce statul a aplicat unul dintre mecanismele care justifică o derogare permisă de la inviolabilitatea libertății individuale și ulterior s-a dovedit că acuzația în materie penală adusă nu a fost aptă să răstoarne prezumția de nevinovăție, acțiunea inițială a statului nu poate fi calificată decât ca o faptă nejustificată și, în consecință, ilicită, care angajează răspunderea sa delictuală în temeiul art. 1.349 din Codul civil, astfel că ea trebuie valorizată în procedura specială reglementată de art. 539 din Codul de procedură penală. Soluția dată/pronunțată pe fondul acuzației în materie penală, favorabilă persoanei acuzate, nu o privează de statutul de persoană prejudiciată și nu compensează daunele aduse persoanei sale prin privarea sa de libertate dispusă în cursul procesului penal, întrucât această soluție nu are natura juridică a unei despăgubiri, ci, din contră, generează un drept la despăgubire. Totodată, statul nu se poate exonera de această răspundere nici dacă dovedește că fiecare dintre prepușii săi a acționat legal. Astfel, este angajată o răspundere obiectivă a statului la repararea pagubei suferite de către persoana în cauză, având ca temei obligația statului de a garanta buna funcționare a serviciului public al justiției.

42. De aceea, statul este obligat să recunoască și să garanteze dreptul la despăgubiri ca urmare a unei privări de libertate dispuse în cursul procesului penal, indiferent de temeiul generator al răspunderii sale, respectiv caracterul nedrept sau nelegal al măsurii privative de libertate. Orice diferențiere sub acest aspect nu este decât una artificială care în final neagă dreptul persoanei vătămate la repararea pagubei suferite ca urmare a unei disfuncții de orice natură a sistemului judiciar. Evident, această răspundere poate fi limitată doar în cazul în care prin faptele sale persoana supusă măsurii a împiedicat/stânjenit ori a încercat să împiedice/stânjenească aflarea adevărului, îngreunând/distorsionând activitatea organelor judiciare, sau a avut o conduită reprobabilă în contextul desfășurării procesului penal.”

33. Decizia nr. 637/2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 88 alin. (2) lit. b) și ale art. 346 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1155 din 6 decembrie 2021

Admite excepția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. 88 alin. (2) lit. b) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nu se referă la persoanele care s-au prevalat de dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor, în temeiul art. 117 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură penală.

În considerentele acestei decizii Curtea reține următoarele:

„ 30. În jurisprudența sa, anterior citată, respectiv Decizia nr. 136 din 10 martie 2016, instanța de control constituțional a subliniat caracterul de protecție al incompatibilității reglementate la art. 88 alin. (2) lit. b) din Codul de procedură penală, din perspectiva exercitării cu obiectivitate a mandatului avocațial, în vederea respectării dreptului la apărare al părților sau al unui alt subiect procesual principal. Or, Curtea constată că, în măsura în care "martorul (s.n. avocat) citat în cauză" este o persoană care s-a prevalat de dreptul de a refuza să dea declarații în această calitate, în temeiul art. 117 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură penală, raționamentul dezvoltat în Decizia nr. 136 din 10 martie 2016, precitată, nu mai subzistă, așa încât Curtea constată că norma criticată respectă dreptul fundamental la apărare în măsura în care nu se referă la această din urmă categorie de persoane.

(...) 33. Totodată, Curtea Constituțională a reținut în jurisprudența sa că dreptul la apărare conferă oricărei părți implicate într-un proces, potrivit intereselor sale și indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări. Acest drept presupune participarea la ședințele de judecată, folosirea mijloacelor de probă și invocarea excepțiilor prevăzute de legea procesual penală (...). Prin urmare, Curtea constată că, drept exigență impusă de prevederile art. 21 alin. (3) și ale art. 24 alin. (1) din Constituție, este necesar ca dispozițiile art. 88 alin. (2) lit. b) din Codul de procedură penală, care reglementează incompatibilitatea calității de avocat cu cea de martor citat în procesul penal, să instituie, în mod expres, o exceptare în ceea ce privește persoanele care s-au prevalat de dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor, enumerate la art. 117 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură penală și stabilite prin Decizia Curții Constituționale nr. 562 din 19 septembrie 2017, precitată.

34. În aceste condiții, în acord cu dreptul părților la un proces echitabil coroborat cu dreptul fundamental la apărare, Curtea constată că dispozițiile art. 88 alin. (2) lit. b) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nu se referă la "martorul (s.n. avocat) citat în cauză", care s-a prevalat, în temeiul art. 117 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură penală, de dreptul de a refuza să fie audiat.”

34. Decizia nr. 55/2022 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal, precum și a dispozițiilor art. I pct. 1 fraza a doua, ale art. II pct. 1, ale art. IV pct. 1 fraza a treia și ale

art. IV pct. 2 fraza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 11 aprilie 2022

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată de Avocatul Poporului și de un număr de 51 de deputați și constată că Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal, precum și dispozițiile art. I pct. 1 fraza a doua, ale art. II pct. 1, ale art. IV pct. 1 fraza a treia și ale art. IV pct. 2 fraza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal sunt neconstituționale.

În considerente, Curtea reține (par. 155-159) următoarele:

„155. Mai mult, Curtea reține că Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene, în materialul „Supravegherea de către serviciile de informații: garanțiile drepturilor fundamentale și remedii în UE”, volumul II, p. 28, a subliniat că un element-cheie este amploarea relației dintre serviciile de securitate și forțele de ordine. Într-adevăr, o separare organizațională între serviciile secrete și autoritățile de aplicare a legii este de obicei considerată o garanție împotriva concentrării de puteri într-un singur serviciu și riscului utilizării arbitrare a informațiilor obținute în secret.

156. Totodată, Curtea observă că, potrivit Recomandării 1402 (1999) adoptate de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la 26 aprilie 1999, pct. B.3, „Serviciile cu atribuții în materie de securitate internă nu ar trebui să fie autorizate să desfășoare activități de aplicare a legii, cum ar fi anchete penale, arestări sau detenție. Din cauza riscului ridicat de abuz în raport cu aceste competențe și pentru a evita dublarea activităților tradiționale ale poliției, aceste prerogative ar trebui să aparțină exclusiv altor organe de aplicare a legii”.

157. Așa fiind, Curtea constată că S.R.I. are atribuții care, potrivit legislației în vigoare, se exercită în domenii care nu țin de prevenirea și descoperirea infracțiunilor și de tragerea la răspundere a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

158. Având în vedere aceste aspecte, precum și cele reținute prin Decizia nr. 51 din 16 februarie 2016, precitată, Curtea constată că atribuirea calității de organ de cercetare penală specială S.R.I. încalcă prevederile art. 1 alin. (5), ale art. 26 și ale art. 28 din Constituție.

159. Curtea constată că, în condițiile în care atribuirea calității de organ de cercetare penală specială S.R.I. este per se neconstituțională, nu se mai impune a fi analizate criticile de neconstituționalitate referitoare la lipsa de claritate și previzibilitate a dispozițiilor art. I pct. 1 fraza a doua și art. IV pct. 2 fraza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 6/2016, sub aspectul nearmonizării conținutului acestor prevederi și al existenței unui paralelism legislativ generat de acestea”.

35. Decizia nr. 175/2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.117 alin.(1) lit. a) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.450 din 05 mai 2022

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Petru Liviu Pascu în Dosarul nr.37056/245/2018/a1 al Judecătorei Iași - Secția penală și constată că soluția legislativă cuprinsă în art.117 alin.(1) lit. a) din Codul de procedură penală, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, este neconstituțională.

Curtea a reținut, între altele, următoarele:

„(...) 31. Curtea constată că argumentele reținute în Decizia nr.562 din 19 septembrie 2017, citate anterior, sunt aplicabile mutatis mutandis și în ceea ce privește persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc. Curtea constată, în acest sens, că, în ipoteza menționată, dispozițiile art.117 alin.(1) lit. a) din Codul de procedură penală nu respectă exigențele constituționale referitoare la calitatea legii, fiind contrare dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție din perspectiva lipsei de corelare cu dispozițiile art.119 din Codul de procedură penală raportat la definiția legală a „membrului de familie” reglementată la art.177 alin.(1) din Codul penal, potrivit căreia „Prin membru de familie se înțelege: [...] c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.” Totodată, Curtea constată că soluția legislativă cuprinsă în art.117 alin.(1) lit. a) din Codul de procedură penală, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, este neconstituțională, întrucât aduce atingere dispozițiilor art.16 alin.(1) privind egalitatea cetățenilor în fața legii raportat la art.26 alin.(1) referitor la viața familială din Legea fundamentală. Deosebirea de tratament juridic între categoriile de persoane enumerate în cuprinsul normei procesual penale criticate, pe de o parte, și persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, pe de altă parte, din perspectiva reglementării dreptului de a refuza să declare în calitate de martori în procesul penal, este discriminatorie, nefiind justificată în mod obiectiv și rezonabil. Astfel, în ipoteza persoanelor care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, pe de o parte, norma nu păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul avut în vedere, iar, pe de altă parte, se face abstracție de rațiunea instituirii dreptului de refuz al audierii, aceea de a ocroti sentimentele de afecțiune, strânsele relații pe care membrii formali ai unei familii și persoanele asimilate acestora le pot avea față de suspect sau inculpat și evitarea dilemei morale cu care se confruntă aceste persoane.”

36. Decizia nr. 208 din 7 aprilie 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.434 alin.(2) lit. e) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24.05.2022

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Răzvan Teodorescu în Dosarul nr.2472/299/2017 și de Elena Ababei în Dosarul nr.3194/222/2015 ale Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția penală și constată că dispozițiile art.434 alin.(2) lit.e) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.*

Curtea a reținut, între altele, următoarele:

„34. Prin urmare, Curtea apreciază că dispozițiile art.434 alin.(2) lit.e) din Codul de procedură penală, care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate cu privire la infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, încalcă prevederile constituționale ale art.16 referitor la egalitatea în drepturi, ale art.21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, precum și ale art.131 referitor la rolul Ministerului Public, întrucât, pe de o parte, creează pentru părți o vădită inegalitate de tratament prin împiedicarea accesului la justiție în situația soluționării cauzei prin pronunțarea unei hotărâri definitive nelegale, iar, pe de altă parte, lipsesc procurorul de pârghiile necesare exercitării rolului său specific în cadrul fazei de judecată a procesului penal. Astfel, în cazul în care normele de procedură penală și/sau de drept penal substanțial - avute în vedere de dispozițiile art.438 alin.(1) din Codul de procedură penală cu privire la reglementarea cazurilor de casare - sunt încălcate, trebuie să se asigure atât părții interesate, cât și procurorului posibilitatea de a cere și de a obține restabilirea legalității, prin casarea hotărârii definitive nelegale pronunțate cu privire la infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

De asemenea, Curtea Constituțională a pronunțat decizii de admitere a unor excepții de neconstituționalitate referitoare la dispoziții din actele normative de organizare și funcționare a parchetelor specializate. Prin prezentul proiect de lege sunt avute în vedere următoarele decizii:

1. Decizia nr. 231/2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție și ale art. 367 alin. (9) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 613 din 22 iunie 2021

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție sunt neconstituționale.

Prin decizia menționată, Curtea a reținut următoarele:

„(...) 34. În aceste condiții, dispozițiile art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, care prevăd posibilitatea procurorului din cadrul Direcției Naționale Anticorupție de a continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă, atunci când procedează la disjungerea cauzei în cursul urmăririi penale, în condițiile în care obiectul cauzei disjuncte nu se încadrează în sfera de aplicare a prevederilor art. 3 din aceeași ordonanță de urgență, sunt contrare Deciziei Curții Constituționale nr. 302 din 4 mai 2017.

35. Curtea reține că, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2002, competența Direcției Naționale Anticorupție este strict reglementată, iar norma criticată delimitează scopul dispozițiilor legale care au stat la baza înființării acestei structuri. Prin urmare, prevederile art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 încalcă principiul legalității, astfel cum acesta a fost analizat de instanța de contencios constituțional prin Decizia nr. 302 din 4 mai 2017 și este reglementat la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

36. În plus, dispoziția legală criticată introduce arbitrariul în aplicarea dispozițiilor procesual penale ce reglementează competența organelor de urmărire penală, lăsând la dispoziția procurorului din cadrul Direcției Naționale Anticorupție asumarea sau nu a competenței de a efectua urmărirea penală în fiecare caz care se încadrează în ipoteza normei criticate, respectiv posibilitatea de apreciere a oportunității menținerii spre soluționare a cauzei penale disjuncte, al cărei obiect atrage competența organelor de urmărire penală de la parchetele de pe lângă instanțele de drept comun.

37. De asemenea, această apreciere distorsionează, în mod implicit, competența instanțelor de a soluționa în primă instanță cauzele penale disjuncte, conform art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002. Astfel, decizia unilaterală subiectivă a procurorului de a păstra cauza disjunctă spre soluționare schimbă practic instanța competentă să judece fondul acesteia, întrucât, conform art. 36 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală, infracțiunile cu privire la care urmărirea penală a fost efectuată de către Direcția Națională Anticorupție sunt judecate în primă instanță de către tribunal, dacă nu sunt date, prin lege, în competența altor instanțe ierarhic superioare, în timp ce, aceeași cauză disjunctă, potrivit obiectului său, ar putea fi judecată de către judecătoria, dacă urmărirea penală ar fi efectuată potrivit regulilor generale de procedură.

38. Așadar, conform textului criticat, aprecierea subiectivă a procurorului din cadrul Direcției Naționale Anticorupție în privința menținerii cauzei disjuncte spre soluționare sau a trimiterii acesteia parchetului competent conform dispozițiilor Codului de procedură penală, în condițiile în care soluționarea sa nu este de competența Direcției Naționale Anticorupție, conform art. 3 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, lipsește de previzibilitate dispozițiile legale supuse controlului, inculpatul neputând să anticipeze, prin interpretarea coroborată a dispozițiilor procesual penale incidente în cauză, chiar apelând la serviciile unui avocat, felul în care se va desfășura soluționarea cauzei penale în care are calitatea anterior menționată. Or, în aceste condiții, prevederile art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 încalcă dreptul la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la art. 21 alin. (3) din Constituție și la art. 6 din Convenție.

39. Cum dispozițiile art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 reglementează o normă specială de drept procesual penal, încălcarea principiului legalității și lipsa de previzibilitate a acesteia determină implicit încălcarea, prin textul criticat, a dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5).”

2. Decizia nr. 380/2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 977 din 13 octombrie 2021

Admite excepția de neconstituționalitate (...) și constată că dispozițiile art. 11 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative sunt neconstituționale.

Prin această decizie, având în vedere faptul că dispozițiile art. 11 alin. (3) sunt similare cu cele ale art. 13 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, Curtea ajunge la concluzia neconstituționalității prevederilor legale criticate, reținând următoarele:

„(..) 41. Așadar, conform textului criticat, aprecierea subiectivă a procurorului din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism în privința menținerii cauzei disjuncte spre soluționare sau a trimiterii acesteia parchetului competent conform dispozițiilor Codului de procedură penală, în condițiile în care soluționarea sa nu este de competența Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, conform art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016, lipsește de previzibilitate dispozițiile legale supuse controlului, inculpatul neputând să anticipeze, prin interpretarea coroborată a dispozițiilor procesual penale incidente în cauză, chiar apelând la serviciile unui avocat, felul în care se va desfășura soluționarea cauzei penale în care are calitatea anterior menționată. Or, în aceste condiții, prevederile art. 11 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 încalcă dreptul la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la art. 21 alin. (3) din Constituție și la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

42. Cum dispozițiile art. 11 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 reglementează o normă specială de drept procesual penal, încălcarea principiului legalității și lipsa de previzibilitate a acesteia determină implicit încălcarea, prin textul criticat, a dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5).”

2.3. Schimbări preconizate

În vederea punerii de acord a dispozițiilor Codului de procedură penală cu Constituția, așa cum aceasta a fost interpretată prin decizii ale Curții Constituționale, **prin proiect se propun următoarele intervenții legislative:**

1. La art. 9 - modificarea alin. (5) pentru a reglementa dreptul la repararea pagubei și în cazul persoanei care a fost privată de libertate în mod injust în cursul procesului penal. Intervenția este necesară pentru corelare cu modificarea propusă în cazul art. 539 C.proc.pen. în vederea respectării Deciziei nr. 136/2021 (pct. 1 al art. I din proiect).

2. Prin raportare la Decizia nr. 257/2017 sunt propuse:

a) **modificarea art. 21 alin. (1), pentru a se reglementa faptul că partea civilă (nu „partea îndreptățită potrivit legii civile”, cum prevede textul în vigoare) poate cere introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente în tot cursul urmăririi penale, până la emiterea unei soluții de către procuror. (pct. 3 al art. I din proiect);**

b) **pentru a se asigura un caracter efectiv al exercitării acestui drept, se propune completarea art. 20. Astfel, la articolul 20, după alineatul (1) se introduce un alineat nou, alin. (1¹), cu următorul cuprins:**

„(1¹) Anterior emiterii unei soluții în cauză, organul de urmărire penală are obligația de a întreba persoana vătămată dacă se constituie parte civilă și dacă cere introducerea în cauză a părții responsabile civilmente, încheind un proces verbal în acest sens.”(pct. 2 al art. I din proiect).

3. Prin raportare la Decizia nr. 102/2021, se propune modificarea art. 52 alin. (3) în sensul eliminării sintagmei „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” (pct. 4 al art. I din proiect).

4. Prin raportare la Decizia nr. 302/2017 sunt propuse:

a) modificarea art. 63 alin. (1) pentru ca *dispozițiile art. 50 alin. (2) și (3) C.proc.pen. să fie aplicabile și în cursul urmăririi penale, sens în care se introduce o normă de trimitere la acestea (pct. 6 al art. I din proiect);*

În prezent art. 63 alin. (1) nu conține o normă de trimitere la art. 50, declinarea competenței de către procuror fiind reglementată la art. 58 - „Verificarea competenței”, dispoziții care obligă la declinare îndată după primirea sesizării (când încă nu s-au efectuat acte de urmărire penală). De asemenea, până la publicarea Deciziei nr. 302/2017, dacă s-ar fi efectuat acte de urmărire penală de un procuror necompetent acestea erau menținute în toate situațiile (nefiind reglementat ca un caz de nulitate absolută). Or, întrucât - *urmare a propunerii de introducere la art. 281 alin. (1) a lit. b¹) - efectuarea/supravegherea urmăririi penale de un alt procuror decât cel competent după materie/calitatea persoanei va obliga la declinare, se va pune problema menținerii/desființării actelor efectuate până la acel moment, aspecte reglementate de art. 50 alin. (2) și (3) C.proc.pen. pentru declinarea în cazul instanțelor. Soluția propusă nu constituie o noutate, prin proiect preluându-se soluția existentă și în Codul de procedură penală anterior (art. 45 C.proc.pen. din 1968 trimitea la art. 42 C.proc.pen. din 1968).*

b) introducerea la art. 281 alin. (1) a unei noi litere, b¹), pentru reglementarea - ca un caz distinct de nulitate absolută - a *încălțării dispozițiilor privind competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală (pct. 33 al art. I din proiect);*

c) modificarea alin. (3) al art. 281, pentru a trimite expres la alin. (1) lit. a), b), c) și d), intervenția fiind necesară pentru corelare întrucât *odată cu introducerea la alin. (1) a unei noi litere, b¹), trimiterea actuală la alin. (1) lit. a) - d) nu ar mai fi corectă (pct. 34 al art. I din proiect);*

d) modificarea alineatului (4) al art. 281, astfel încât să se reglementeze termenele de invocare a cazurilor de nulitate absolută prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. b¹), e) și f) dacă acestea intervin în cursul urmăririi penale și, respectiv, al procedurii de cameră preliminară (pct. 35 al art. I din proiect);

e) modificarea lit. a) a art. 346 alin. (3) astfel încât *restituirea cauzei la procuror să poată fi dispusă și atunci când „rechizitoriul este emis de un procuror necompetent după materie sau calitatea persoanei” (pct. 41 al art. I din proiect);*

f) introducerea unui articol nou, art. 386¹, care reglementează **reluarea procedurii de camera preliminară. Aceasta se va putea dispune dacă în cursul judecății se constată nulitatea absolută a procedurii de cameră preliminară, caz în care instanța, prin încheiere, desființează încheierea prin care s-a dispus începerea judecății și stabilește limitele în care procedura va fi reluată. De asemenea, în acest caz se prevede că încheierea este supusă contestației în condițiile art. 425¹ C.p.p. (pct. 50 al art. I din proiect).**

5. Față de considerentele **Deciziei nr. 625/2016**, se propune **modificarea art. 70 C.proc.pen.** pentru a reglementa la alin. (7) - (10) faptul că, atunci când procedura se desfășoară în fața judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată, declarația de abținere sau cererea de recuzare a procurorului care participă la ședința de judecată se adresează acestora, sub sancțiunea inadmisibilității, se soluționează - prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac - de judecătorul/completul în fața căruia s-a formulat, iar în caz de admitere a abținerii sau a recuzării, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, completul de judecată va stabili în ce măsură actele îndeplinite ori măsurile dispuse se mențin (**pct. 7 al art. I din proiect**).

6. Având în vedere **Decizia nr. 236/2020** se propune:

a) modificarea art. 118 (pct. 12 din proiect) pentru a reglementa dreptul martorului la tăcere și la neautoincrimare, precum și garanțiile pentru exercitarea acestuia; astfel, după depunerea jurământului sau a declarației solemne, *martorului i se va aduce la cunoștință* în condițiile art. 120, printre altele, *dreptul de a nu declara fapte și împrejurări de fapt care, dacă ar fi cunoscute, l-ar incrimina*. Organul judiciar este obligat să-i aducă la cunoștință acest drept înainte de fiecare audiere [**alin. (1)**].

Având acest drept, martorul care face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările care l-ar incrimina *nu va săvârși infracțiunea de mărturie mincinoasă*, fiind incidentă *cauza justificativă prevăzută de art. 21 alin. (1) Cod penal* (exercitarea unui drept).

De asemenea, conform **alin. (2)**, probele obținute cu încălcarea prevederilor **alin. (1) sunt nelegale, se exclud** (trimiterea la art. 102 alin. (3) C.proc.pen.) *și nu vor putea fi folosite împotriva martorului în niciun proces penal*. Totodată, prin trimiterea la art. 102 alin. (4) C.proc.pen. se reglementează faptul că *și probele derivate se exclud dacă au fost obținute în mod direct din acestea și nu puteau fi obținute în alt mod*.

Tot ca o garanție a aceluiași drept, la **alin. (3)** se preia dispoziția actuală a art. 118, astfel că dacă martorul *a fost audiat cu respectarea prevederilor alin. (1)*, iar *acesta declară în cunoștință de cauză fapte/imprejurări de fapt care îl incriminează, declarația nu va putea fi folosită împotriva sa, însă probele derivate din aceasta vor putea fi folosite împotriva martorului*.

Alin. (4) al art. 118 prevede că dacă martorul se prezintă la audiere însoțit de un avocat, acesta poate asista la audiere, instituindu-se astfel o garanție suplimentară a dreptului martorului la tăcere și la neautoincrimare.

b) modificarea alin. (1) al art. 120 în sensul în care aducerea la cunoștință a drepturilor și obligațiilor să aibă loc *după depunerea jurământului/declarației solemne*, iar nu anterior acestui moment (cum rezultă *de lege lata* din dispozițiile art. 121 alin. (1) C.proc.pen.), avându-se în vedere în acest sens par. 85 al Decizia nr. 236/2020. Textul este modificat și pentru a prevedea expres între drepturile martorului - **la lit. e) a alin. (1)**- dreptul martorului de a nu declara fapte și împrejurări de fapt care, dacă ar fi cunoscute, l-ar incrimina (drept dezvoltat în conținutul său la art. 118). Plasarea acestui drept la lit. e) nu este întâmplătoare, ci are sensul de a sublinia că martorul va fi încunoștințat despre acest drept după ce a fost încunoștințat despre obligația de a da declarații conforme cu realitatea (obligația de a declara adevărul fiind asumată sub

prestare de jurământ sub rezerva că faptele și împrejurările nu îl incriminează). Astfel, pentru garantarea dreptului martorului la neautoincriminare, acest drept ar trebui să fie ultimul care i se aduce la cunoștință înainte de audiere (**pct. 14 al art. I din proiect**).

În fine, la **alin. (2) al art. 120** se reglementează faptul că despre aducerea la cunoștință a drepturilor și obligațiilor prevăzute la **alin. (1)** se va face mențiune în cuprinsul declarației.

c) modificarea art. 121 alin. (1) în sensul că depunerea jurământului sau a declarației solemne va avea loc după ce martorului i se aduce la cunoștință obiectul cauzei și i se pun întrebările privitoare la relațiile cu părțile și subiecții procesuali principali; de asemenea, în cazul persoanelor aflate în ipotezele de la art. 117 lit. a) - c), depunerea jurământului va avea loc numai dacă acestea sunt de acord să dea declarații ca martor (concluzie ce rezultă din coroborarea art. 119 alin. (2), art. 121 alin. (1) și art. 117 alin. (2) și (3), în noua redactare propusă) (**pct. 15 al art. I din proiect**).

7. La art. 102, având în vedere Decizia nr. 22/2018, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei, precum și înlăturarea din dosarul cauzei a mijlocului de probă, corespunzător probei excluse.” (**pct. 9 al art. I din proiect**).

8. La art. 117 alin. (1) se propune reglementarea, prin introducerea unei noi litere, **lit. c)**, a faptului că au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor și „*persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau aceloră dintre părinți și copii, dacă dovedesc că au conviețuit sau conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul*”; dispoziția vizează punerea în acord a Codului de procedură penală cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 562/2017** și prin **Decizia nr. 175/2022** (**pct. 10 al art. I din proiect**).

Cu privire la existența unor astfel de relații martorul va fi întrebat de organul judiciar, sens în care se propune **modificarea corespunzătoare a art. 119 alin. (2)**. Astfel, martorului i se comunică obiectul cauzei, *faptele sau împrejurările de fapt pentru dovedirea cărora a fost propus ca martor* și apoi este întrebat, între altele, dacă a stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii ori se află în relații de prietenie sau de dușmănie cu suspectul, inculpatul, persoana vătămată ori cu celoralte părți din procesul penal (**pct. 13 al art. I din proiect**).

9. Pentru o mai bună sistematizare a procedurii aplicabile în cazul persoanelor care au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor, la art. 117 se propune modificarea alin. (2) și (3) (**pct. 11 al art. I din proiect**).

Potrivit modificării propuse la **alin. (2)**, în cazul persoanelor aflate în situațiile de la art. 117 alin (1) organul judiciar face mai întâi aplicarea dispozițiilor art. 119 (respectiv adresează întrebările privind persoana martorului), iar apoi - dacă subzistă vreuna dintre situațiile de la lit. a)-c) - comunică persoanei dreptul de a nu da declarații ca martor. De asemenea, conform

modificării propuse la **alin. (3)**, dacă persoana aflată într-una din situațiile prevăzute la art. 117 alin. (1) este de acord să dea declarații ca martor, organul judiciar face aplicarea art. 120 și 121, aducându-i la cunoștință - după depunerea jurământului sau a declarației solemne - drepturile și obligațiile ce-i revin în calitate de martor. Dispozițiile art. 117 sunt corelate astfel cu cele art. 120 și art. 121 în noua redactare propusă prin prezentul proiect.

10. La **art. 126**, pentru punerea în acord cu **Decizia nr. 248/2019** se propune **modificarea alin. (6)**, reglementându-se faptul că măsurile de protecție a martorilor dispuse în cursul urmăririi penale se verifică din oficiu - în procedura de cameră preliminară o singură dată, în termen 15 zile de la primirea dosarului, iar în cursul judecății, înainte de începerea cercetării judecătorești, precum și înainte de fiecare audiere; judecătorul de cameră preliminară, respectiv instanța de judecată verifică dacă mai subzistă temeiurile care au determinat luarea acestora, și dispune prin încheiere, după caz, menținerea sau încetarea lor, prevederile art. 128 alin. (4) - (6) și (7) teza întâi (referitoare la soluționarea în camera de consiliu, cu participarea obligatorie a procurorului, prin încheiere motivată care nu este supusă niciunei căi de atac și care se păstrează în condiții de confidențialitate) aplicându-se în mod corespunzător (**pct. 16 al art. I din proiect**).

11. Văzând Decizia Curții Constituționale nr. 55/2020, se propune după **articolul 139** introducerea unui nou articol, **art. 139¹**, cu următorul cuprins (**pct. 17 al art. I din proiect**):

„(1) Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) din Codul de procedură penală și au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări.

(2) Legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activitățile respective, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate se verifică în procedura de camera preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.”(**pct. 15 al art. I din proiect**).

În ceea ce privește competența judecătorului de cameră preliminară de a verifica legalitatea datelor rezultate din măsurile de supraveghere tehnică și utilizate și în alte cauze decât cele în care acestea au fost dispuse, Curtea Constituțională, în **Decizia nr. 372/2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin. (5) din Codul de procedură penală și ale art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 822 din 9 octombrie 2019, a reținut următoarele:

„40. În al doilea rând, Curtea a reținut că folosirea datelor rezultate din măsurile de supraveghere tehnică pot fi folosite și în alte cauze decât cele în care acestea au fost dispuse, doar dacă aceste cauze privesc pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) din Codul de procedură penală. Curtea Constituțională a statuat că reglementarea, prin dispoziția art. 139 alin. (2) din Codul de procedură penală, a infracțiunilor

pentru care poate fi dispusă măsura supravegherii tehnice reprezintă una dintre garanțiile minime pe care legea trebuie să le prevadă pentru a fi în concordanță cu dispozițiile art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (...)Astfel, Curtea a constatat că precizarea, în cuprinsul textului criticat, a naturii cauzei în care pot fi folosite datele rezultate din măsurile de supraveghere tehnică dispuse în altă cauză, precum și limitarea folosirii acestora la acele cauze, care privesc infracțiunile prevăzute la art. 139 alin. (2) din Codul de procedură penală, reprezintă o transpunere la nivel legislativ a garanției anterior menționate. (...)

44. Curtea a reținut că în cadrul procedurii de cameră preliminară se pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. În cadrul procedurii de cameră preliminară, în măsura în care se formulează cereri și excepții referitoare la nelegalitatea probelor obținute prin procedeul supravegherii tehnice, judecătorul investit cu soluționarea cauzei va putea verifica îndeplinirea tuturor condițiilor legale relative la procedura supravegherii tehnice.

45. Astfel, Curtea a constatat că folosirea, potrivit art. 142 alin. (5) din Codul de procedură penală, a datelor rezultate din măsurile de supraveghere tehnică nu împiedică judecătorul de cameră preliminară, din cauza în care acestea sunt transferate, să verifice legalitatea dispunerii/autorizării măsurii și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, atât în urma formulării unor cereri și excepții de către inculpat, cât și din oficiu. Or, constatarea nelegalității mijlocului de probă și/sau a procedurii probatoriu determină nelegalitatea probei, cu consecința excluderii ei din procesul penal.”

12. Având în vedere **Decizia nr. 244/2017** se propune:

a) modificarea art. 145, pentru claritate și pentru o mai bună sistematizare a reglementării (**pct. 18 din proiect**). Singura modificare de conținut față de dispozițiile aflate în vigoare se regăsește în *partea introductivă a alin. (3)*, procurorul putând să amâne motivat informarea/prezentarea conținutului proceselor-verbale de redare/suportului *cel mai târziu până la soluționarea cauzei* (iar nu „până la terminarea urmăririi penale sau până la clasarea cauzei” - cum prevede în prezent art. 145 alin. (5) C.proc.pen.), formula propusă fiind mai exactă.

Pentru corelarea cu această modificare a art. 145, se propune **modificarea art. 147 alin. (8)**, *pentru a trimite la art. 145 alin. (2) și (3)* (care preiau reglementarea actuală a art. 145 alin. (4) și (5) C.proc.pen.) (**pct. 22 al art. I din proiect**).

b) introducerea unui articol nou, art. 145¹, care va reglementa *plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică* (**pct. 19 al art. I din proiect**)

Această procedură - necesară potrivit **Decizia nr. 244/2017** - va fi accesibilă atât *persoanelor cu privire la care s-a dispus sau confirmat o măsură de supraveghere tehnică și care nu au dobândit în acea cauză calitatea de parte, cât și inculpatului față de care s-a dispus clasarea sau renunțarea la urmărirea penală* [**alin. (1)**] (întrucât în cazul renunțării la urmărirea penală

judecătorul de cameră preliminară chemat să confirme soluția procurorului nu are competența de a verifica legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, iar în cazul clasării pot exista situații în care nici inculpatul nu este interesat să formuleze plângere în temeiul art. 341 C.proc.pen., deoarece este de acord cu temeiul clasării, nici alte persoane nu o formulează, *în aceste ipoteze nu se va putea ajunge în procedura de cameră preliminară, așa încât singura procedură în care poate fi verificată legalitatea dispunerii și a punerii în executare a măsurilor de supraveghere tehnică este cea nou-reglementată*).

Potrivit dispozițiilor **alin. (2)**, îndată după soluționarea cauzei procurorul încunoștințează în scris persoana supravegheată cu privire la emiterea rechizitoriului sau a ordonanței de clasare ori renunțare la urmărirea penală.

Persoana supravegheată are la dispoziție 20 de zile pentru formularea plângerii. Dacă informarea și prezentarea conținutului proceselor-verbale/suporturilor s-au realizat în cursul urmăririi penale termenul de formulare a plângerii va curge de la primirea încunoștințării scrise cu privire la emiterea rechizitoriului/ordonanței de clasare/renunțare la urmărire penală [**alin. (3) lit. a)**], iar dacă procurorul a amânat până la soluționarea cauzei informarea sau prezentarea conținutului proceselor-verbale de redare/suporturilor, termenul curge de la primirea acesteia sau, după caz, de la data prezentării conținutului suporturilor [**alin. (3) lit. b)**].

Plângerea se adresează judecătorului de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță [**alin. (4)**], iar dacă este greșit îndreptată se trimite pe cale administrativă instanței competente și se consideră valabilă dacă a fost introdusă în termen la organul judiciar necompetent [**alin. (5)**].

Plângerea se soluționează în camera de consiliu, cu participarea procurorului și cu citarea petentului [**alin. (6)**].

Judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea măsurii de supraveghere tehnică, precum și a modului de punere în executare a acesteia în raport de *dispozițiile art. 139 - 144*, pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă [**alin. (7)**].

Judecătorul se pronunță asupra plângerii în camera de consiliu, prin încheiere motivată, care nu este supusă niciunei căi de atac, putând:

(i) respinge plângerea ca *inadmisibilă* (dacă este formulată mai înainte de soluționarea cauzei sau de o altă persoană decât cea vizată de măsura de supraveghere tehnică), ca *tardivă* [dacă este formulată după împlinirea termenului prevăzut la alin. (3)] sau ca *neîntemeiată* [**alin. (8) lit. a)**] sau

(ii) admite plângerea și constata nelegalitatea măsurii de supraveghere tehnică, dacă aceasta a fost dispusă, confirmată, prelungită ori, după caz, pusă în executare în mod nelegal [**alin. (8) lit. b)**].

În cazul admitterii plângerii, judecătorul dispune distrugerea datelor și a înregistrărilor rezultate din activitățile de supraveghere tehnică nelegal efectuate. Procurorul distruge probele astfel obținute și întocmește un proces-verbal în acest sens, care se depune la dosarul cauzei [**alin. (9)**].

c) introducerea în Capitolul VI din Titlul IV al Părții speciale - dedicat procedurii reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în alte cazuri - **a unui**

articol nou, art. 539¹, ce vizează reglementarea *dreptului la repararea pagubei în cazul măsurilor de supraveghere tehnică dispuse nelegal* (pct. 59 al art. I din proiect).

Potrivit propunerii, va beneficia de acest drept *orice persoană* față de care s-a dispus, confirmat, prelungit ori, după caz, s-a pus în executare în mod nelegal o măsură de supraveghere tehnică, (indiferent dacă a avut sau nu calitatea de parte sau subiect procesual în cauza în care s-a dispus respectiva măsură).

Caracterul nelegal al măsurii de supraveghere tehnică se stabilește prin încheierea de admitere a plângerii formulate în temeiul art. 145¹ (nou-introdus) sau, după caz, prin încheierea definitivă a judecătorului de cameră preliminară pronunțată în temeiul art. 341 alin. (7) pct. (2) (asupra plângerii împotriva soluției de clasare dispuse față de inculpat) sau al art. 345 alin. (2) (atunci când instanța a fost sesizată cu rechizitoriu, iar nelegalitatea s-a constatat în camera preliminară).

d) modificarea art. 540 alin. (1) - (3), precum și a art. 541 alin. (1) și (2), pentru a reglementa felul și întinderea reparației, respectiv condițiile de exercitare a acțiunii în repararea pagubei pentru acest nou caz de despăgubire (pct. 60 și 61 ale art. I din proiect);

e) instituirea unor dispoziții tranzitorii (art. II din proiect) pentru a permite formularea *plângerii* și împotriva măsurilor de supraveghere tehnică dispuse în cauzele penale soluționate de procuror anterior intrării în vigoare a legii, dacă aceste măsuri se aflau în curs de executare la data de 6 iulie 2017 ori au fost dispuse și puse în executare între această dată și data intrării în vigoare a legii. Astfel, față de efectul obligatoriu pentru viitor al Deciziei nr. 244/2017, orice persoană care după data de 6 iulie 2017, data publicării în Monitorul Oficial al României a acestei decizii, a fost vizată de o măsură de supraveghere tehnică trebuie să aibă dreptul de a formula plângere împotriva acesteia, dacă măsura nu a făcut deja obiectul unei hotărâri judecătorești definitive în ceea ce privește legalitatea sa.

De asemenea, orice persoană vizată de o astfel de măsură, care anterior intrării în vigoare a legii a obținut o hotărâre judecătorească definitivă privind nelegalitatea acesteia, trebuie să poată exercita acțiunea în despăgubiri (**art. III din proiect**).

13. Pentru a pune în acord dispozițiile **art. 146¹** cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 421/2020**, se propune **modificarea alin. (8) și abrogarea alin. (9)**, pentru a face aplicabile dispozițiile art. 145 și art. 145¹ și în cazul metodei speciale de supraveghere constând în *obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane* (pct. 20 și 21 ale art. I din proiect).

14. La **art. 174** se propune **modificarea denumirii marginale și introducerea unui alineat nou, alin. (5)**, prin raportare la **Decizia nr. 87/2019**. Urmare acestor modificări, *prevederile art. 174 alin. (1) și (4), referitoare la cazurile de incompatibilitate, obținerea și recuzarea experților, vor deveni aplicabile și în cazul specialiștilor prevăzuți la art. 172 alin. (10) C.proc.pen.* (pct. 23 și 24 ale art. I din proiect).

15. Având în vedere **Decizia nr. 17/2017**, la **art. 213** se propune **modificarea alin. (2)**, prin *introducerea unei teze potrivit căreia plângerea formulată de inculpat împotriva măsurii controlului judiciar dispuse de procuror se soluționează de judecătorul de drepturi și libertăți în termen de 5 zile de la înregistrare (pct. 25 al art. I din proiect).*

16. La **art. 215¹**, pentru punerea în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 79/2018**, se propune **modificarea alin. (8)** în sensul reglementării faptului că *în cursul judecării durată totală a controlului judiciar nu poate depăși un termen rezonabil și, în nicio situație, nu poate depăși 5 ani de la momentul trimiterii în judecată. De asemenea, pentru corelare se propune modificarea art. 241 alin. (1) lit. a), în sensul că măsurile preventive încetează de drept „la expirarea termenelor prevăzute de lege sau stabilite de organele judiciare ori la împlinirea duratei maxime prevăzute de lege” (pct. 26 și 30 ale art. I din proiect).*

17. Pentru punerea în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 22/2017**, la **art. 223** se propune **introducerea unui nou alineat, alin. (3)**, pentru a reglementa faptul că *față de inculpatul care, în aceeași cauză, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară sau al judecării, a mai fost arestat preventiv sau față de care s-a dispus anterior arestul la domiciliu, se poate dispune măsura arestării preventive numai dacă au intervenit temeieri noi care fac necesară privarea sa de libertate (pct. 27 al art. I din proiect);* urmare acestei modificări și *având în vedere că art. 218 alin. (1) C.proc.pen. trimite la art. 223 C.proc.pen., dispoziția nou-introdusă va fi aplicabilă și în cazul arestului la domiciliu.*

De asemenea, pentru corelare se propune **abrogarea art. 238 alin. (3)**, a cărui ipoteză va fi acoperită de art. 223 alin. (3) (pct. 29 al art. I din proiect).

18. Având în vedere **Decizia nr. 336/2015**, la **art. 235** se propune **modificarea alin. (1)** în sensul precizării faptului că *în cursul urmăririi penale propunerea de prelungire a arestării preventive împreună cu dosarul cauzei se depun la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive, sub sancțiunea nulității absolute (pct. 28 al art. I din proiect).*

19. Pentru punerea în acord cu **Deciziei nr. 354/2018**, la **art. 252³** se propune **modificarea alin. (3) și introducerea unui alineat nou, alin. (4)**, în sensul reglementării faptului că *asupra valorificării bunurilor mobile sechestrate instanța se pronunță prin încheiere motivată, care este supusă contestației la instanța superioară, respectiv la completul competent al Înaltei Curți de Casație și Justiție, contestația putând fi formulată de către părți, custode, procuror, precum și de către orice altă persoană interesată (pct. 31 și 32 ale art. I din proiect).*

20. Întrucât în **Decizia nr. 88/2019** Curtea Constituțională a reținut faptul că *„prin instituirea unui termen înăuntrul căruia se poate ridica excepția nulității absolute în cazul neasistării de către un apărător în faza procedurii camerei preliminare, deși legea prevedea obligativitatea acestui lucru, legiuitorul golește de conținut însuși dreptul fundamental la apărare, asigurat prin asistarea de către un avocat numit din oficiu, în cazurile expres prevăzute de lege” și că „deși*

nerespectarea obligației de către organul judiciar este sancționată de legiuitor cu nulitatea absolută, sancțiunea aplicabilă apare ca fiind lipsită de eficiență *în condițiile instituirii unui termen (încheierea procedurii în camera preliminară) până la care se poate invoca nulitatea absolută ce decurge din nerespectarea în faza camerei preliminare a dispoziției referitoare la obligativitatea asistării de către avocat*”, la art. 281 se propune **modificarea alin. (4)** în sensul în care nulitatea absolută determinată de nerespectarea competenței materiale sau după calitatea persoanei a organului de urmărire penală [alin. (1) lit. b¹)], încălcarea dispozițiilor privind asistența juridică obligatorie [alin. (1) lit. f)] și a celor referitoare la prezența suspectului/inculpatului atunci când participarea sa este obligatorie [alin. (1) lit. e)] poate fi invocată până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale [lit. a)], *respectiv în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în procedura de cameră preliminară sau în cursul judecării [lit. b)]* (pct. 35 al art. I din proiect). Având în vedere introducerea unui nou caz de nulitate la alin. (1) lit. b¹), precum și reglementarea unui termen de invocare a acestei nulități de alin. (4) al art. 281, s-a impus modificarea alin. (3) al art. 281, astfel încât doar încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. a), b), c) și d) să poată fi invocată în orice stare a procesului (pct. 34 al art. I din proiect).

21. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 554/2017**, se propune **modificarea alin. (2) al art. 282** astfel încât nulitatea relativă să poată fi invocată nu doar de suspect, inculpat, celelalte părți sau persoana vătămată, atunci când există un interes procesual propriu în respectarea dispoziției legale încălcate, cât și de procuror, precum și, *din oficiu, de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, de instanța de judecată* (pct. 36 al art. I din proiect).

22. Având în vedere **Decizia nr. 802/2017**, la art. 345 se propune **modificarea alin. (1)** pentru a permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze *orice mijloace de probă*, iar nu doar înscrisuri noi (pct. 39 al art. I din proiect).

De asemenea, întrucât și în procedura plângerii împotriva soluției de clasare *dispuse față de inculpat* judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, asemenea celui sesizat cu rechizitoriu, având în vedere considerentele **Deciziei nr. 802/2017**, la art. 341 se propune **modificarea alin. (5¹)** în sensul reglementării faptului că atunci când clasarea s-a dispus față de inculpat [caz vizat de art. 341 alin. (7) C.proc.pen.] judecătorul de cameră preliminară verifică soluția atacată „pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă” (pct. 37 al art. I din proiect).

23. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 243/2019**, la art. 341 se propune **modificarea alin. (9)** după cum urmează :
Atunci când judecătorul de cameră preliminară admite plângerea și dispune începerea judecării caz [prevăzut de art. 341 alin. (7) pct. 2. lit. c) C.proc.pen.] încheierea pronunțată de acesta

poate fi contestată nu doar cu privire la modul de soluționare a excepțiilor privind legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, ci și cu privire la dispoziția de începere a judecării (pct. 38 al art. I din proiect).

24. Având în vedere Decizia nr. 21/2018 se propune:

a) introducerea la art. 345, după alin. (1), a două noi alineate, alin. (1¹) și (1²), pentru a reglementa modalitatea în care judecătorul de cameră preliminară trebuie să procedeze atunci când *actul de sesizare se întemeiază pe probe ce constituie informații clasificate* (pct. 40 al art. I din proiect).

Intervenția este necesară față de considerentele de la par. 32 al Deciziei nr. 21/2018, unde Curtea arată că „*nu instanța de fond - așa cum arată locul reglementării, (...) este aceea care trebuie să solicite, din oficiu, de urgență, după caz, declasificarea totală, declasificarea parțială sau trecerea într-un alt grad de clasificare și permiterea accesului la acestea de către apărătorul inculpatului. Problema informațiilor clasificate, esențiale pentru soluționarea cauzei, respectiv verificarea legalității administrării unor astfel de probe, trebuie să fi fost deja soluționată în camera preliminară, deci înainte de a se trece la faza procesuală a judecării în fond, întrucât, în această din urmă fază a procesului penal, nu au cum să mai existe probe constând în informații clasificate inaccesibile părților, fără a se încălca dispozițiile art. 324-347 din Codul de procedură penală și jurisprudența Curții Constituționale în materia procedurii camerei preliminare.*”

Ținând deci seama de aceste considerente, la alin. (1¹) se reglementează faptul că judecătorul de cameră preliminară, după caz:

(i) solicită autorității competente, de urgență, declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare,

(ii) acordă apărătorilor părților și ai persoanei vătămate accesul la informațiile clasificate, condiționat de deținerea autorizației de acces prevăzute de lege, și (iii) ia, dacă este cazul, măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație.

De asemenea, conform alin. (1²), după consultarea autorității competente judecătorul de cameră preliminară poate refuza motivat accesul la informațiile clasificate - dacă acesta ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important, iar în acest caz informațiile clasificate nu vor putea fi folosite ca probe în procesul penal.

b) introducerea la art. 374, după alin. (10), a două noi alineate, alin. (11) și (12), conținând o reglementare identică celei propuse pentru art. 345 alin. (1¹) și (1²), ce va deveni incidentă atunci când în cursul cercetării judecătorești urmează a fi administrate probe ce constituie informații clasificate (pct. 45 al art. I din proiect);

c) abrogarea alin. (11) și (12) ale art. 352, reglementarea urmând să fie preluată de dispozițiile nou-introduse la art. 345 alin. (1¹) și (1²) și art. 374 alin. (11) și (12) (pct. 43 al art. I din proiect);

d) modificarea art. 375 alin. (3), art. 377 alin. (5) și a art. 421 alin. (1) pct. 2 lit. a) C.proc.pen., intervențiile fiind necesare pentru corelare față de introducerea la art. 374 a celor două alineate noi, alin. (11) și (12), normele de trimitere din articolele menționate urmând să fie corelate cu conținutul acestor alineate noi (pct. 46, 48 și 51 ale art. I din proiect).

25. Având în vedere caracterul contradictoriu al procedurii de cameră preliminară (cu citarea persoanei vătămate și a părților, precum și faptul că încheierea prin care se exclud probele administrate nelegal se comunică) impus de jurisprudența Curții Constituționale ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (cu titlu de exemplu, menționăm *Decizia nr. 641/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 344 alin. (4), art. 345, art. 346 alin. (1) și art. 347 din Codul de procedură penală*, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 887 din 5 decembrie 2014), se propune intervenția asupra **art. 374 alin. (3)**, în sensul *eliminării tezei „încunoștințează partea civilă, partea responsabilă civilmente și persoana vătămată cu privire la probele administrate în faza urmăririi penale care au fost excluse și care nu vor fi avute în vedere la soluționarea cauzei”*(pct. 44 al art. I din proiect).

26. Având în vedere **Decizia nr. 437/2017**, se propune **modificarea art. 348 C.proc.pen.** în sensul reglementării faptului că în procedura de cameră preliminară asupra măsurilor preventive se pronunță judecătorul de cameră preliminară *de la instanța sesizată cu rechizitoriu*. Soluția este conformă atât cu considerentele deciziei menționate, în care s-a reținut faptul că încheierile vizând măsurile preventive pronunțate în camera preliminară trebuie să fie supuse, în toate situațiile, unei căi de atac (în acest caz, este cea a contestației), dar și cu considerentele Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii nr. 5/2014 (pct. 42 al art. I din proiect).

27. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 250/2019** se propune:

a) modificarea alin. (1) al art. 386 C.proc.pen. în sensul reglementării faptului că, atunci *când dispune schimbarea încadrării juridice*, instanța este *obligată* să pună în vedere inculpatului că *are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecării pentru pregătirea apărării față de noua încadrare* (pct. 49 din proiect);

b) modificarea alin. (4) al art. 377 C.proc.pen., urmând a reglementa faptul că dispozițiile art. 386 C.proc.pen., astfel cum sunt modificate prin prezentul proiect, *se aplică în mod corespunzător și în procedura de judecată accelerată (în cazul recunoașterii de către inculpat a învinuirii)* (pct. 47 al art. I din proiect).

28. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 651/2017, Decizia nr. 573/2018**, precum și prin **Decizia nr. 208/2022**, la art. 434 alin. (2) se propune **abrogarea lit. e), f) și g)**, pentru ca recursul în casație să poată fi exercitat și împotriva soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii (procedura de judecată accelerată), împotriva hotărârilor pronunțate ca urmare a admiterii

acordului de recunoaștere a vinovăției, precum și împotriva soluțiilor pronunțate cu privire la infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; (pct. 52 al art. I din proiect).

29. Având în vedere Decizia nr. 2/2017, la art. 453 se propune modificarea alin. (3) și (4) astfel încât cazul de revizuire prevăzut de art. 453 alin. (1) lit. a) C.proc.pen. să poată fi invocat și în defavoarea celui achitat, a persoanei condamnate sau a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei ori încetarea procesului penal, dacă pe baza faptelor sau împrejurărilor noi se poate dovedi netemeinicia hotărârii de achitare, condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei, de amânare a aplicării pedepsei ori de încetare a procesului penal (pct. 53 al art. I din proiect).

De asemenea, la art. 457 se propune modificarea alin. (2) C.proc.pen., pentru a reglementa termenul în care poate fi introdusă cererea de revizuire și momentul de la care curge acesta atunci când cazul de revizuire de la art. 453 alin. (1) lit. a) C.proc.pen. este invocat în defavoarea condamnatului, a celui achitat sau a celui față de care s-a încetat procesul penal (pct. 54 al art. I din proiect).

30. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin Decizia nr. 590/2019, la art. 469 se propune modificarea alin. (7) pentru a se reglementa expres faptul că:

(i) admiterea cererii de redeschidere a procesului penal atrage *desființarea de drept* a hotărârii sau, după caz, a hotărârilor pronunțate în lipsa persoanei condamnate (de exemplu, dacă judecata a avut loc în lipsa celui condamnat inclusiv în procedura de cameră preliminară, vor fi desființate ca urmare a admiterii cererii de redeschidere a procesului penal și încheierile pronunțate în camera preliminară)

și că

(ii) „judecata se reia din faza procesuală desfășurată în lipsa persoanei condamnate” (pct. 55 al art. I din proiect).

31. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin Decizia nr. 102/2018, la art. 505 se propune modificarea alin. (1) și abrogarea alin. (2). Potrivit textului astfel modificat, citarea părinților ori, după caz, a tutorelui, curatorului sau persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, precum și citarea direcției generale de asistență socială și protecție a copilului urmând să se realizeze în mod obligatoriu indiferent dacă minorul a împlinit sau nu vârsta de 16 ani. De asemenea, dacă prezența acestor persoane ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal, vor deveni aplicabile prevederile actuale ale art. 505 alin. (1²) - (1⁴) C.proc.pen. (citarea se va face către un alt adult care este desemnat de minor și acceptat în această calitate de organul judiciar, iar dacă minorul nu desemnează sau adultul desemnat nu este acceptat de organul judiciar, citarea se face către o altă persoană aleasă de organul judiciar, ținând seama de interesul superior al minorului) (pct. 56 și 57 ale art. I din proiect).

32. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 136/2021**, se propune **modificarea art. 539 C.proc.pen. (pct. 58 al art. I din proiect)** pentru a reglementa dreptul la despăgubiri și în favoarea persoanei care, deși a fost privată legal de libertate în cursul procesului penal, ulterior, pentru infracțiunea care a justificat luarea măsurii, s-a dispus - în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a) - d) - clasarea sau achitarea, cu excepția cazului în care soluția s-a dispus ca urmare a dezincriminării faptei săvârșite [art. 539 alin. (1) lit. b)].

Privarea injustă de libertate se dovedește prin ordonanța procurorului de clasare sau, după caz, prin hotărârea judecătorească definitivă de achitare [art. 539 alin. (2)].

Persoana nu este îndreptățită să ceară repararea de către stat a pagubei suferite dacă, prin declarații mincinoase ori în orice alt fel, au determinat luarea măsurii preventive privative de libertate, în afara cazurilor în care a fost obligată să procedeze astfel [art. 539 alin. (3)].

De asemenea, pentru corelare cu modificările aduse art. 539 C.proc.pen., prin proiect se propune **modificarea art. 542 C.proc.pen.**, având ca obiect acțiunea în regres (**pct. 62 al art. I din proiect**).

Proiectul conține și **dispoziții tranzitorii (art. IV din proiect)** pentru a reglementa dreptul la despăgubiri în temeiul **art. 539 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 135/2010** privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cele aduse prin prezentul proiect, al **persoanelor care la data de 12 mai 2021, data publicării în Monitorul Oficial al României a Deciziei Curții Constituționale nr. 136/2021**, se aflau în executarea unei măsuri preventive privative de libertate sau față de care s-a dispus o astfel de măsură după această dată. În cazul acestor persoane, dacă soluția clasării sau a achitării a rămas definitivă anterior intrării în vigoare a prezentei legi, acțiunea pentru repararea pagubei poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a acesteia.

33. Având în vedere considerentele **Deciziei nr. 535/2019** (în special par. 40 și 41), la **art. 589 alin. (1)** se propune **modificarea lit. b)** pentru a permite acordarea unei amânări a executării pedepsei privative de libertate *tuturor persoanelor condamnate, indiferent de sex, care au un copil mai mic de un an* (**pct. 63 al art. I din proiect**).

34. Având în vedere **Decizia nr. 651/2018** (prin această decizie atât dispozițiile art. 4 C.p., cât și cele ale art. 595 alin. (1) C.p.p. au fost declarate neconstituționale), în vederea asigurării unui plus de claritate al reglementării și pentru corelare cu textul propus în *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a altor acte normative* prin care se completează art. 3 din *Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal*, ținând cont și de considerentele **Deciziei nr. 651/2018** (considerentul 58) și **Deciziei nr. 633/2018** (considerentul 1011), se propune:

a) modificarea denumirii marginale a art. 595 C.proc.pen. pentru a se referi și la intervenirea unei decizii a Curții Constituționale ori a Înaltei Curți de Casație și Justiție (**pct. 64 al art. I din proiect**);

b) introducerea la art. 595 C.proc.pen. a unui alineat nou, alin. (1¹), textul introdus având următorul cuprins:

„(1¹) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și:

a) în cazul admiterii unei excepții de neconstituționalitate, dacă, în urma acestei decizii a Curții Constituționale, o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de aceasta ori dacă respectiva decizie determină reducerea limitei maxime a pedepsei sau măsurii prevăzute de lege, iar pedeapsa sau măsura care se execută ori urmează a se executa depășește acest maxim;

b) atunci când, în urma unei decizii de admitere pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de aceasta”. (pct. 65 al art. I din proiect);

Menționăm faptul că art.3 din Legea nr. 187/2012 prevede deja norme de interpretare pentru art. 4 din Codul penal, astfel încât completarea art. 3 propusă prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a altor acte normative* are drept scop să facă aplicabile dispozițiile art. 4 din Codul penal și atunci când, în urma unei decizii a Curții Constituționale sau a unei decizii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de aceasta. De aceea, pentru corelare cu art. 3 din Legea nr. 187/2012, raportat la art. 4 și 6 din Codul penal, precum și pentru punerea în acord a art. 595 C.p.p. cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin Decizia nr. 651/2018, textul propus pentru alin. (1¹) al acestui din urmă articol are în vedere aceleași ipoteze reglementate de textul din Legea nr. 187/2012 anterior menționat.

c) modificarea alin. (2) al art. 595 C.proc.pen. pentru a trimite și la alin. (1¹), nou-introdus (pct. 66 al art. I din proiect).

35. Pentru punerea în acord a literei b) a alin. (2) al art. 88 cu Constituția, așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 637/2021**, se propune modificarea acestei litere pentru a reglementa faptul că nu poate fi avocat al unei părți sau al unui subiect procesual principal „b) martorul citat în cauză, cu excepția celui care s-a prevalat, în condițiile art. 117 alin. (1), de dreptul de a nu da declarații;” (pct. 8 al art. I din proiect).

36. Pentru punerea sa în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta interpretată prin **Decizia nr. 55/2022**, se propune **modificarea alin. (2) al art. 57 C.proc.pen.**, în sensul eliminării tezei a II-a („(...) De asemenea, organele de cercetare penală speciale pot efectua, în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute în titlul X din Codul penal și infracțiunilor de terorism, din dispoziția procurorului, punerea în aplicare a mandatelor de supraveghere tehnică.”) (pct. 5 al art. I din proiect)

37. Având în vedere **Decizia nr. 231/2021**, prin care s-a constatat neconstituționalitatea alin. (5) al art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, prin proiect se propune abrogarea acestui alineat (**art. V din proiect**).

38. Având în vedere **Decizia nr. 380/2021**, prin care s-a constatat neconstituționalitatea alin. (3) al art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, prin proiect se propune abrogarea acestui alineat (**art. VI din proiect**).

2.4. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 3-a Impactul socioeconomic

3.1. Descrierea generală a beneficiilor și costurilor estimate ca urmare a intrării în vigoare a actului normativ

Nu este cazul.

3.2. Impactul social

Nu este cazul.

3.3. Impactul asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

Nu este cazul.

3.4. Impactul macroeconomic

Nu este cazul.

3.4.1. Impactul asupra economiei și asupra principalilor indicatori macroeconomici

Nu este cazul.

3.4.2. Impactul asupra mediului concurențial și domeniul ajutoarelor de stat

Nu este cazul.

3.5. Impactul asupra mediului de afaceri

Nu este cazul.

3.6. Impactul asupra mediului înconjurător

Nu este cazul.

3.7. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva inovării și digitalizării

Nu este cazul.

3.8. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva dezvoltării durabile

Nu este cazul.

3.9. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani), inclusiv informații cu privire la cheltuieli și venituri

- în mii lei (RON) -						
Indicatori	Anul curent	Următorii patru ani				Media pe cinci ani
1	2	3	4	5	6	7
4.1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
1. buget de stat, din acesta:						
1. impozit pe profit						
2. impozit pe venit						
1. bugete locale						
1. impozit pe profit						
1. bugetul asigurărilor sociale de stat:						
1. contribuții de asigurări						
d) alte tipuri de venituri (Se va menționa natura acestora.)						
4.2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
1. buget de stat, din acesta:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
1. bugete locale:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
1. bugetul asigurărilor sociale de stat:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
d) alte tipuri de cheltuieli (Se va menționa natura acestora.)						
4.3. Impact financiar, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
a) buget de stat						
b) bugete locale						

4.4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare	Nu este cazul.					
4.5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare	Nu este cazul.					
4.6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare	Nu este cazul.					
4.7. Prezentarea, în cazul proiectelor de acte normative a căror adoptare atrage majorarea cheltuielilor bugetare, a următoarelor documente: 1. fișa financiară prevăzută la art. 15 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, însoțită de ipotezele și metodologia de calcul utilizată; 2. declarație conform căreia majorarea de cheltuială respectivă este compatibilă cu obiectivele și prioritățile strategice specificate în strategia fiscal-bugetară, cu legea bugetară anuală și cu plafoanele de cheltuieli prezentate în strategia fiscal-bugetară.						
4.8. Alte informații						

Secțiunea a 5-a
Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

<p>5.1. Măsurile normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de act normativ Nu este cazul.</p> <p>5.2. Impactul asupra legislației în domeniul achizițiilor publice Nu este cazul.</p> <p>5.3. Conformitatea proiectului de act normativ cu legislația UE (în cazul proiectelor ce transpun sau asigură aplicarea unor prevederi de drept UE) Nu este cazul.</p> <p>5.3.1. Măsurile normative necesare transpunerii directivelor UE Nu este cazul.</p> <p>5.3.2. Măsurile normative necesare aplicării actelor legislative UE Nu este cazul.</p> <p>5.4. Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene Nu este cazul.</p> <p>5.5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente asumate Nu este cazul.</p>
--

5.6. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 6-a**Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ****6.1. Informații privind neaplicarea procedurii de participare la elaborarea actelor normative**

Nu este cazul.

6.2. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate

Proiectul de Lege a fost supus dezbaterii publice prin afișare pe site-ul Ministerului Justiției.

6.3. Informații despre consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale

Nu este cazul.

6.4. Informații privind puncte de vedere/opinii emise de organisme consultative constituite prin acte normative

Nu este cazul.

6.5. Informații privind avizarea de către:

- a) Consiliul Legislativ
 - b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării
 - c) Consiliul Economic și Social
 - d) Consiliul Concurenței
 - e) Curtea de Conturi
- Proiectul necesită avizul Consiliului Legislativ.

6.6. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 7-a**Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ****7.1. Informarea societății civile cu privire la elaborarea proiectului de act normativ**

Proiectul de Lege a fost supus dezbaterii publice prin afișare pe site-ul Ministerului Justiției.

7.2. Informarea societății civile cu privire la eventualele impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Nu este cazul.

Secțiunea a 8-a

Măsuri privind implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectului de act normativ

8.1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ

8.2. Alte informații

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost elaborat prezentul proiect de **Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative**, pe care îl supunem Guvernului spre adoptare.

Cătălin-Marian PREDOIU

MINISTRUL JUSTIȚIEI

AVIZAT

Marcel-Ioan BOLOȘ

MINISTRUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE